

YUKARI SABALIĆ

Ovaj će se intervju ponešto razlikovati od ostalih koje smo dosad objavili. Jedna je od razlika i to što se naša sugovornica do sada nije svojim vlastitim doprinosom potvrdila u javnom i stručnom životu poput ostalih naših sugovornika koji su govorili na ovim stranicama. Yukari je vrlo mlada — dvadeset tri su joj godine tek, pa se nije imala ni kada potvrditi, a zanimljiva je za ovaj časopis, posebno za ovaj tematski broj zbog onog što ona naziva rezultatom života i prilika u kojima se nalazila i koje je primala kako su dolazili. Ona nije ni izmišljena ni tajanstvena ličnost — apsolvent je Odsjeka za anglistiku i germanistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu i dobro je poznaju i njezini profesori i kolege s tih odsjeka. Na prvi se pogled ni po čemu ne razlikuje od svojih vršnjakinja. Tek kad bolje pogledate njezine oči vidite da je osim naše i neka druga rasa mogla imati udjela u njihovu oblikovanju.

OSNOVNI BIOGRAFSKI PODACI:

Ime: Yukari

Prezime: »obično«, naše, na -ić, zanimljivo tek u kombinaciji s imenom

Majka: Japanka, rođena u Nagoyi

Otac: Hrvat, rođen na Pagu, do smrti prije godinu dana živio u Rijeci.

Mjesto boravka: Od rođenja do tri i pol godine starosti živi u Rijeci s oba roditelja. Tada odlazi sa majkom u Tokio, polazi u vrtić, ostaje gotovo dvije godine. S pet godina seli s majkom u Francusku, majka radi, a nju smješta u jednu francusku obitelj u predgrađu Pariza. Tamo polazi u osnovnu školu i završava je prema francuskom sistemu za pet godina. S deset i pol godina seli ocu u Rijeku i upisuje se u šesti razred osnovne škole. U Rijeci završava osnovnu i srednju školu, a potom se upisuje u Zadru na studij engleskog i njemačkog jezika i književnosti. Nakon dvije godine studija u Zadru prelazi na zagrebačko sveučilište. Sada je apsolvent na Odsjeku za anglistiku i germanistiku.

Jeziči: prvi: hrvatski, drugi: francuski, vlada: njemačkim i engleskim, služi se talijanskim i japanskim.

Planovi za budućnost: nakon diplomiranja rado bi se upisala u školu za tumače i prevodioce u Parizu, ali razmišlja i o postdiplomskom studiju lingvistike u Tokiju.

Iza mene su četiri sata razgovora s Yukari, a preda mnom taj isti razgovor zabilježen na dvije ispunjene kasete, odnosno pretočen u 26 stranica papira A 4 formata pisanih rukom. Mnogo za propozicije časopisa, a malo za 23 godine tako složenog životnog puta.

Prve tri i pol godine života živjeli ste u Rijeci. Kojim ste jezikom govorili u obitelji?

Pa, bila je to neka mješavina hrvatskog, francuskog i japanskog. Otac i majka, naime, upoznali su se u Francuskoj gdje su oboje radili. Međutim, kad sam se ja trebala

roditi preselili su se u Rijeku gdje je živjela očeva obitelj koja je inače s Paga. Kao maloj bebi mama bi mi se obraćala na japanskom, djed i baka govorili su hrvatski, tata i mama međusobno francuski koji je za oboje bio strani jezik. Tata je osim toga učio i japanski. Mislim da je s obzirom na sve susjede i prijatelje hrvatski prevladavao.

S tri i pol godine odlazite s majkom u Japan jer se roditelji rastaju, u Tokiju daljnju godinu i pol dana polazite u dječji vrtić. Kakve su vam uspomene na prvih pet godina života? Čega se sjećate?

Gotovo ničega. Sjećam se jedne scene s puta iz Japana u Pariz kad mi je bilo pet godina. Kad smo se spuštali avionom sjećam se da mi je bilo malo zlo. Sjećam se i nekog putovanja brodom, ali ne znam da li je to bilo to putovanje ili neko drugo. Kad smo mama i ja išle iz Rijeke u Japan, putovale smo među ostalim i transsibirskom željeznicom. Išle smo do Beča, do Moskve i onda dalje. To je bila 1971. godina i u to vrijeme to još nije bilo jako popularno kod nas.

Zanimalo bi me kakva su sjećanja djeteta koje normalno živi na jednom mjestu. Općenito mislim da su djeca jako prilagodljiva. Sigurno da način života ostavlja svoje tragove, ali mnogo toga ostaje na razini podsvjesnog, dok kod djeteta koje ima na svoj način zanimljiv, ali nesređen život dojmovi se isprepleću.

Kako je bilo kad ste s pet godina došli u Francusku?

Godine 1973. majka i ja smo došle u Francusku. Ona je radila u Parizu, a mene je dala na čuvanje francuskoj obitelji koja je živjela u jednom malom mjestu — u departmanu Seine et Marne, 60—70 km udaljenom od Pariza.

Kakva je bila ta obitelj?

Imali su dva sina, bili su malo stariji od mene. Čuvali su i drugu djecu. Ja sam najprije došla, pa sam u početku bila sama. Nakon mene su došla još dva mala dječaka Japanca, pa onda jedna djevojčica, također Japanka.

Mislili ste mi jednom rekli da se niste osjećali baš jako sretno u toj obitelji.

Možda sam se osjećala nezaštićenom. Kad bi me grdili nije imao tko da me brani, mama je bila daleko. Za dijete je i nekoliko kilometara daleko.

Kako često ste se viđali s majkom?

U početku skoro svaki tjedan ili svaka dva tjedna. Došla bi po mene, pa bi me odvela u Pariz na vikend. Kasnije je rjeđe dolazila. U tom malom mjestu krenula sam u osnovnu školu. Škola je bila jako mala. Brojila je ukupno 28—30 učenika. U to je bilo uključeno svih pet razreda osnovne škole koja u Francuskoj traje pet godina. Nastavu smo pohađali svi zajedno u jednoj velikoj prostoriji, svaki razred u svom kutu. Učiteljica je živjela pored škole, a sama škola bila je u sklopu općine. Svi općinski uredi bili su u jednoj zgradi, a u blizini se nalazila crkva.

Kako ste se vi snalazili u svemu tome?

Jako sam voljela školu i uvijek sam jedva čekala da počne, sve mi je bilo zanimljivo. Kako nisam bila najsretnija u obitelji, možda sam izlaz nalazila u školi. Imam lijepe sjećanja na tu našu učiteljicu.

To je bila mala sredina — jesu li vas na neki način razlikovali od drugih?

Ne sjećam se da sam doživjela neugodnih stvari. Situacija je svakako bila drugačija negoli ona u Parizu gdje je miješano kozmopolitsko stanovništvo, i gdje se svatko može osjećati kao kod kuće. U mom se slučaju radilo o malom selu, nacionalno čisto francuskom, tako da sam tamo usvojila čist francuski izgovor i rječnik, upoznala kraj, a u školi naučila mnogo francuskog zemljopisa i povijesti.

Jeste li za to vrijeme imali veze s ocem?

Ne, ali to su već obiteljski problemi. Oni su na neki način pridonijeli da govorim sve ove jezike. U svakom zlu neko dobro.

Jeste li ostali u prijateljstvu s obitelji u kojoj ste živjeli?

Jest, nekoliko smo se godina dopisivali, ali nisam emocionalno vezana uz njih. Nisam se osjećala kao dio te obitelji, možda zbog različite kulture i podrijetla moje mame; lako mi je bilo s njima raskinuti.

Što se dogodilo nakon tih pet 'francuskih' godina?

Kao što sam rekla, očekivala sam da ću školovanje nastaviti u Parizu, na liceju. Međutim, sjećam se, mama me pitala bih li voljela otići baki u Japan, ili tati u Jugoslaviju. To je bila 1978. godina i ja sam tada imala 10 i pol godina. Sad vidim kako sam bila premala za takve odluke. Ali moram zbog objašnjenja dodati još nešto. Godine 1976., dakle s osam godina, bila sam u doba ljetnog raspusta u Rijeci. Sljedećeg ljeta, s devet godina, provela sam ljeto u Japanu, a s deset sam bila ponovno u Rijeci i na Pagu kod očeve obitelji. Kad sam se krajem ljeta vratila u Francusku mislila sam, kao što sam rekla, da ću tamo nastaviti sa školovanjem. Međutim, to se izjalovilo i preda mnom je bila odluka — Tokio ili Rijeka. U međuvremenu sam tijekom ljeta dosta vremena provodila s ocem, uspjela sam nešto i govoriti hrvatski, svidjelo mi se u Rijeci i rado bih bila otišla tamo. Jedino me brinulo kako ću svladati jezik, kako ću se uklopiti u školu, hoću li uspjeti svladati sve obaveze. U to sam vrijeme vladala ipak samo francuskim jezikom.

A Japan? Zar niste uopće razmišljali da odete u Japan, dakako, ukoliko se od deseto-godišnjeg djeteta može tako nešto i očekivati.

Pa, mislim da sam se dvoumila, ali mi se valjda činilo da su i kultura i jezik u Rijeci ipak bliži svemu onome čemu sam bila do tada izložena. Mislila sam da će nastavak ovdje biti možda lakši nego u Japanu gdje je sve drugačije. Moram, doduše, reći da sam, otkako sam došla, stalno čeznula za Japanom. Činilo mi se da ga nisam upoznala onoliko koliko sam željela. Uvijek me nešto privlači ne samo japanskoj, nego općenito istočnjačkoj kulturi.

Jeste li bili zadovoljni kad ste konačno došli u Rijeku? Kako je to izgledalo?

Mjesec dana kasnila sam s polaskom u školu. Sjećam se da smo bili u Zagrebu i da me otac vodio u Ministarstvo prosvjete — što li, gdje je razgovarao s nekim ljudima zbog posve tehničkih stvari. U Francuskoj sam završila osnovnu školu — pet razreda, i to je jedna zaokružena cjelina. Kad sam imala deset godina trebala sam ići u četvrti ili peti razred, a ja sam željela nastaviti u šestom. Dugo smo raspravljali s tim ljudima u ministarstvu; sjećam se da mi je tata prevodio razgovor, a oni su se napokon složili da krenem u šesti razred.

Kako je to izgledalo?

Bilo je tu svega i svačega, i komičnog i tragičnog. Upisali su me u školu »Brusić«, jer tamo se učio francuski, pa da mi bar jedan predmet bude lakši. Učili su oni doduše i engleski, ali ja nisam odmah s njim krenula. Najteži mi je predmet bio povijest, iako su mi i svi drugi osim francuskog bili teški. Sjećam se jedne zgrade: sjedila sam obično u prvoj klupi, u sredini, da bih bolje pratila nastavu. Nastavnica je diktirala — bila je to povijest. Nisam ni primijetila da ona prati što pišem i kako pišem. Na kraju rečenice nastavnica kaže: točka, i ja pišem: točka. Nisam tada mogla razlikovati poruku od uputa za pisanje. Ona se nasmijala, ali ne zlurado, a za njom i ostali pa je tako to ostalo šalom. U šestom razredu cijelo prvo polugodište bila sam prije svega slušač, nisam ništa odgovarala, ali trudila sam se.

Jesu li vam pomagali? To mora da je bilo jako teško.

Jesu, jesu, bili su vrlo tolerantni. Nisu me ocjenjivali, nisu ni imali što. Ali relativno sam se brzo uključila. Možda je to normalno. Sljedeće je polugodište bilo mnogo lakše. Ne mogu reći da odjednom nisam više imala problema, ali sam ih počela svladavati.

A kako su vas prihvatili vaši vršnjaci i jeste li našli prijateljice?

Dobro su me prihvatili iako sam i dandanas svjesna razlike između sebe i ostalih, ne toliko zbog izgleda koliko zbog imena kad ga izgovorim. Tada svi povežu ime s izgledom i ja se osjetim drugačijom, iako to ne želim. Drugi me stavljaju u takav položaj. Ali ne mislim da sam zbog toga imala loših iskustava. Naprotiv, ljudi su bili pažljivi i pomagali su mi. A što se tiče prijateljica, imala sam mnogo obaveza i kod kuće, pa uz školske obaveze i nije bilo vremena za igranje.

A kakve ste obaveze imali kod kuće?

Budući da nije bilo mame, nitko osim nas nije vodio brigu o kući. Tata je kuhao, a ja sam radila ostale poslove koliko sam mogla — prala, glačala i tako.

U kakvom vam je sjećanju ostalo to razdoblje? Teškom, mučnom, lakom...?

Što ja znam! Dok se nešto događa ne razmišljam o tome kako mi je.

Da, ali sada kad je to prošlo...

Uvijek kad se osvrćem na nešto što je prošlo kažem tako je trebalo biti, sad ne mogu ništa mijenjati, a mogu biti sretna što sam uspjela sve to prevladati. A budući da sam i onda dok se sve to događalo smatrala da tako treba biti, tome sam se prilagođavala.

Neka vrsta istočnjačke filozofije....

Možda, možda..

Jeste li se vidali s mamom?

Jesam, ona je dolazila ljeti na godišnji odmor.

Jeste li odlazili iz Rijeke u Japan ili Francusku?

Prije sam spomenula da sam u Tokiju bila 1977, dakle s devet i pol godina. To je bilo prije dolaska u Rijeku. Bila sam prilično dugo — 3 mjeseca. Dobro se sjećam tog boravka. Tada sam dobila prve konkretne slike i predodžbe o Japanu. Bila sam kod bake i kod ujaka. S bakom sam se teže sporazumijevala i u početku gotovo ništa nisam ni govorila, ali kupili su mi francusko-japanski rječnik, pa sam tako, zbog potrebe i uz malo sluha dosta naučila. Nakon dva mjeseca već sam mogla komunicirati i gotovo mi je bilo žao što sam morala otići. Nakon toga živjela sam još godinu dana u Francuskoj i onda došla u Jugoslaviju.

Odonda niste bili u Japanu?

Jesam, 1982. godine, s 14 godina. Tada sam ostala mjesec dana.

Kako je to izgledalo? Jeste li se sjetili jezika?

Jesam, ali mislim da je važno spomenuti sljedeće: Kad sam kao devetogodišnja djevojčica išla u Japan na tri mjeseca, išla sam sama — stjuardesa se brinula o meni na putu. Tada sam bila prisiljena snalaziti se kako sam znala i umjela, dok je 1988. godine sa mnom išla mama, pa sam imala prevodioca i manje sam se trudila oko jezika. Možda mi je zbog toga i žao, ali, dobro, ionako sam se vratila i ne znam koliko bi mi ostalo.

I onda ste mogli komunicirati?

Mnogo manje nego prilikom prethodnog putovanja.

Niste li imali osjećaj zbrke u glavi od svih tih jezika?

Zbrka je najočitija onda kada vidite da se ne možete izraziti, ili da vas ne razumiju. Ako govorimo o konkretnom boravku u Japanu 1982. godine, moram reći da sam osjećala tu zbrku. Moja majka, naime, govori japanski, to joj je materinski jezik, ali francuski nikad nije savladala u pravom smislu riječi. Ja sam u Francusku došla s pet godina, pohađala školu pet godina i jasno je da francuskim vladam bolje nego mama. Znalo se dogoditi da ja kažem nešto na francuskom, a mama to ne zna točno prevesti na japanski i komunikacija je opet otežana. Kad sam razgovarala s tetkom i ujakom, služila sam se engleskim, jer oni znaju ponešto engleskog.

Engleski još nismo spominjali. Kadà je on postao značajan? Čim ste došli u Rijeku?

Ne. U razredu u koji sam došla učio se engleski (uz francuski) od početka petog razreda. Ja sam došla u VI. razred kao što sam kazala, ali prvo polugodište nisam počinjala s engleskim. Najveći mi je bio problem kako naučiti hrvatski. Jednog dana, u drugom polugodištu, vidjela sam kod tate neku ploču — »Engleski bez muke«, ili »Linguaphone«, tako nešto, zbog radoznalosti sam stavila ploču da se vrti, uzela priručnik i zapamtila rečenicu »The book is in my pocket«. Jednom sam tu rečenicu izvalila na školskom hodniku; izgledalo je kao da ja već govorim engleski, a bilo je to sve što sam znala. Tada sam zaključila: »Pa, mogla bih i to probati, možda mi to drugo polugodište bude samo probno, pa da me ne ocjenjuju.« Ali, krenulo je dobro, ja sam se priključila, sjećam se svega što se radilo. Snašla sam se. Sjećam se jedne neugodne zgrade. Jednom sam morala pjevati »He's a jolly good fellow«, strašno sam kvarila i to je bilo grozno, ali riječi sam znala. Da, tada se dogodila jedna važna stvar. Kad sam započela s engleskim, shvatila sam da ću studirati jezike, da ću se baviti jezicima, da će mi oni biti ne zanat nego alat. Zamišljala sam sebe kao stjuardesu, jer mi se činilo da

ću na tom mjestu najbolje iskoristiti znanje stranih jezika. S vremenom sam se spustila na zemlju i vidjela da je ovdje možda ljepše.

I tako ste razmišljali već s dvanaest godina. A kasnije?

Sa srednjom školom došao je njemački. Dvoulmila sam se između taljanskog i njemačkog. Ne znam jesam li racionalist, valjda jesam, još onda sam govorila: talijanski mogu uvijek naučiti, tata govori nešto talijanskog, pa mogu slušati RAI, pa u Rijeci se govori fiumanski talijanski. Nekoliko je stvari išlo u prilog njemačkome i sama ga ne bih mogla tako lako naučiti. Osim toga, njemački mi se činio važnijim za niz zanimanja, pogotovo za turizam. U srednjoj školi sam, naime, u vrijeme praznika radila na recepciji motela na Pagu.

Kojim ste se jezicima služili?

Svima onima koje sam mogla »nabosti«. Francuski je bio tražen, jer imaju aranžmane s francuskom agencijom koja stalno šalje turiste iz Francuske, a zna se da Francuzi baš ne mare mnogo za strane jezike.

Mora da su se ti turisti čudili kad su na Pagu upoznali djevojku s takvim poznavanjem francuskog.

Pa, da, često su me pitali odakle mi taj francuski, jesam li Francuskinja, pa kad sam rekla da nisam, čudili su se i pitali koliko sam dugo živjela u Francuskoj.

Vratimo se vašem njemačkom! Jeste li imali poteškoća s tim jezikom?

Pa, ne. Imali smo prilično staru profesoricu, bila je pred mirovinom i nismo mnogo radili. Sjećam se da mi je jednom kad sam čitala naglas — bilo je to u drugoj godini učenja — rekla: »Čitaš kao Francuskinja koja čita njemački.« Mislim da se to posebno primjećivalo u izgovoru glasa *r* — tada još nisam imala priliku čuti Nijemce — izvorne govornike, pa sam izgovarala nešto između našeg i francuskog *r*, iako sam pretpostavljala da nije ni jedan ni drugi.

*Kako sada, nakon studija njemačkog jezika izgovarate njemački *r*?*

Pa, mislim također na francuski način.

Daju li vam profesori primjedbe?

Uglavnom ne, jer svatko ipak gleda na to kako sam svladala gradivo tog određenog predmeta, a na fonetici, dok sam razmišljala kako govorim, to je dobro ispadalo, njemačke glasove sam u teoriji dobro svladala. Međutim, kad sam u okviru metodike držala sat na srednjoj školi i mentorica i profesorica metodike imale su primjedbu na taj moj glas *r*. To očito jače dolazi do izražaja kad sam u stresnim situacijama. Zanima me da li vi u mom hrvatskom u izgovoru primjećujete strani akcent.

Ne, jedino što sam primijetila jest da imate blagu riječku intonaciju. Urbani riječki govor ima, naime, jednu specifičnu intonaciju, koju opet može prepoznati onaj koji je poput mene duže živio u Rijeci. Još me nešto zanima. Iako ste prve tri godine života bili izloženi pretežno hrvatskom, ipak ste nakon pet »francuskih« godina počeli takoreći iz početka, ukoliko se zanemare ljetne ferije koje ste tijekom tih godina proveli ovdje.

Kako su oni koji su vam bili bliski prvih godina boravka ovdje komentirali razvoj vašeg hrvatskog?

Nastavnice koje su me godinama pratile znale su se nakon nekoliko godina čuditi razlici. Sjećam se da su mi govorili da sam u početku »kruto« govorila i da se u mom izgovoru osjećao francuski, za razliku od kasnijih godina kad se prestao osjećati.

Da li vam je engleski izgovor pričinjao teškoće?

Na zadarskom fakultetu — tamo sam studirala prve dvije godine — imali smo jako dobre fonetske vježbe. Nismo imali ni laboratorija, niti neka specijalna pomagala, ali smo cijelu godinu uvježbavali i obrađivali glas po glas, pa mi je to mnogo koristilo.

Zašto ste iz Zadra prešli na zagrebački fakultet?

Tu postoji više mogućnosti za korištenje jezika koje poznajem, a i za daljnji rad na japanskom. Stalno me vuče želja da naučim japanski kako treba. Prošle godine sam dva semestra išla na tečaj japanskog na SUVAG-u, vodila ga je nastavnica Japanka udana ovdje za našeg čovjeka.

Kako ona govori hrvatski?

Otrpilike kao moja mama francuski. Vjerojatno je Japancima u odrasloj dobi teško naučiti jedan indoeuropski jezik, iako je to čudno, jer ona živi ovdje, tu su joj muž i dijete, radi na glazbenoj školi — glazbenik je po profesiji.

Kako ste se sporazumijevali na satovima?

Pa, po AV metodi ne treba prijevoda, iako sam upravo neki dan otkrila kako sam prema sličicama neke stvari potpuno krivo razumjela. Kad je govorila hrvatski bilo nam je smiješno.

Zapravo vama je materinski jezik ipak japanski.

Pa pitanje je. Ako mi se mama prve tri i pol godine života u Rijeci obraćala japanski, ona nije mogla pretežiti...

Pretegnuti. Usput, ovo vam je prva pogreška u hrvatskom.

Da, pretegnuti, jer su drugi govorili hrvatski. Znači, japanski je bio samo dio mješavine jezika kojima sam bila izložena. Od sljedećih kontakata s japanskim mnogo mi je značio onaj boravak u Japanu kad sam imala devet i pol godina i kad sam tamo sama boravila 3 mjeseca. Ujak je tada unajmio mali autobus, pozvao prijatelje i prijateljice i vozio nas po Japanu. Zahvaljujući njemu vidjela sam dosta toga od Sendaia do Tokija. Kasnije, kad sam s 14 godina boravila tamo s majkom, putovali smo od Tokija prema Kyotu.

Da li vas je ono što ste vidjeli zapanjivalo, začuđivalo, ili ste se osjećali dijelom svega toga?

Nisam se onda mogla osjećati kao Japanka. Prvi razlog za to je jezik. Mogla sam se izraziti o jednostavnim stvarima, ali izraziti neko mišljenje, neki stav, to je već malo teže. Ipak, možda je za dojmove o Japanu i za neku sliku o njegovoj kulturi bio važniji moj boravak 1982. godine, jer sam bila starija i zrelija.

Da li vaša baka, pa ujak žele da dodete živjeti tamo? Smatraju li da ste vi jedna od njih?

Ne vjerujem da to smatraju. Oni se brinu za mene jer sam im rođakinja po majci, ali ne vjerujem da misle da mi je mjesto tamo. Mislim da bi griješili kad bi tako mislili. S ujakom sam se donedavna dopisivala engleski. To vam je prvi dokaz da između Japana i mene ima jedan veliki zid, iako, i to se može svladati.

Imam osjećaj da se vi u ovom našem razgovoru stalno vraćate na Japan, a ipak ispada da ne biste tamo željeli stalno živjeti.

Ne, u to se ne bih upustila, iako bih doista željela da japanski što temeljitije upoznam, možda da tamo na postdiplomskom studiju studiram lingvistiku. Ali što se stalnog života tiče, bliži su mi i hrvatski i francuski način života i mentalitet ljudi. Dobro se snalazim u životu ovdje, ali ovog ljeta sam bila tri mjeseca u Francuskoj i tada sam shvatila da bih i tamo mogla živjeti. Pariz mi je poznat, velik je to grad, ali navikla sam na njega i tamo bih se mogla vrlo dobro osjećati. Postoji, međutim, jedan problem. Pravno gledano, ovdje sam zaštićena, imam svoja građanska prava, dok sam u inozemstvu bez obzira na poznavanje jezika i kulture ipak građanin drugog reda. Ne mislim time reći da oni na mene gledaju rasistički, najzad, sada toliko ljudi ima francuski pasoš a nisu pravi Francuzi da mi se ponekad čini da se u Parizu pravi Francuzi mogu nabrojati na prste.

Kad u Francuskoj započnete razgovor s nekim nepoznatim, pitaju li vas odakle ste?

Jednom sam u Louvreu razgovarala u muzeju s jednom gospodom koja je tamo radila. Sve su to vrlo obrazovani ljudi koji tamo rade, uglavnom povjesničari umjetnosti. Zanimalo me nešto, pa smo počele razgovarati. Mislila je da sam negdje s juga Francuske.

Pa to je veliki kompliment što se jezika tiče.

Za mene baš i nije toliki, očito se osjetilo da govorim malo drugačije od ostalih Francuza. Primijetila sam, kadgod se opustim, počinjem »pjevati« francuski, a kad pazim kako govorim mogu bez problema koristiti i standardni izgovor i intonaciju, posebno sada nakon ova tri mjeseca boravka u Francuskoj.

Kad ste u Francuskoj, želite li da vas identificiraju kao Francuskinju?

Pa, da, i to iz jednostavnog razloga da ono što mi treba dobijem što brže, što je moguće neposrednije. Velika je prednost kad jedan strani jezik govorite kao materinski. Među mojim planovima postoji i želja da se u Francuskoj upišem u neku školu za tumače i prevodioce. Imam previše planova i bojim se da su oni nerealni. Već sam spomenula da bih i japanski volila svladati kako treba, to će reći u Japanu.

Pa to možete uvijek. Samo je karta do Japana problem.

Pa nije samo karta. Za kartu uvijek mogu raditi. Čini mi se da sam osoba koja neće na nečem inzistirati pod svaku cijenu. Vjerojatno ću, kad za to dođe vrijeme, izvagati što mi je važnije, da li japanski u Japanu, ili prevodenje u Parizu, ili nešto treće.

Rekli ste da uzimate stvari kako dolaze. Recimo da vam se dogodi neka velika ljubav, pa da se tu vežete, biste li uspjeli »pregristi« svoje planove na profesionalnom polju?

Mislim da bih. Bilo bi najbolje kad bih mogla spojiti jedno i drugo.

Treballi biste tog »neko« motivirati da ode s vama u Japan.

To je malo opasno. Mislim da je to odgovornost. Mogao bi odjednom shvatiti da on to nije htio, da mu je to nametnuto, a to ne bih željela.

.....

Yukari je još dugo pričala i mozaik jednog dijela njezina života polako se popunjavao. Pričala je kako je jednog ljeta radila u Njemačkoj, u Darmstadtu, kao *au pair* u jednoj njemačkoj obitelji, pa je stekla određen uvid u način života u Njemačkoj. Malo je putovala po Italiji, u Engleskoj nije nikad bila, pa englesku kulturu poznaje preko svog studija i knjiga. Pričala je o japanskom pismu — od nedavna se sa svojima u Japanu dopisuje na japanskom — o izgledu japanske obiteljske kuće, o načinu na koji oni provode dan, o riži i ostaloj hrani koju jedu, o japanskoj disciplini, smislu za red i efikasnost, ali i neurozama koje proizlaze iz svega toga. Pričala je o ceremoniji čaja, o šarenim festivalima koji su vrlo bučni i puni intenzivnih boja, o ikebani koja nije ono što je do nas doprlo pod tim imenom. Pričala je da sanja na hrvatskom, ali broji na francuskom.

Kad je govorila o hrvatskom jeziku i o ovoj zemlji bilo je to uvijek s pozicija »mi« i »naše«: svi ostali jezici i narodi su »njihov« i »oni«. Uz to se na ovaj ili onaj način stalno vraćala na Japan. A onda je morala prekinuti, jer se te večeri održavalo negdje veče japanske poezije i ona je žurila da tamo stigne.

Pokušavam samoj sebi dati odgovor na pitanje zašto sam inzistirala na tom intervjuu. Da li je to bila želja urednice da svojim čitateljima priopći nešto nesvakidašnje, ili odgovor onima koji misle da je bilingvizam štetan za pojedinca, ili naravoučenije učitelja stranog jezika koje otprilike glasi: »Učite djeco jezike, jer eto vidite, Yukari je rasla govoreći 2–3 jezika, a onda je naučivši još 2–3 stasala u veliku, lijepu i pametnu djevojčicu.« Možda je u želji da se napravi ovaj intervju bilo i od svakoga od tih razloga ponešto. Bilo kako bilo, nadam se da će ga čitatelji prihvatiti.

Razgovarala *Mirjana Vilke*